

GEANNOTEEERDE AGENDA VAN DE BUITENGEWONE EUROPESE RAAD VAN 24 en 25 SEPTEMBER 2020

Op donderdag 24 en vrijdag 25 september vindt een buitengewone Europese Raad (ER) plaats in Brussel. De minister-president is voornemens deel te nemen aan deze vergadering.

Interne Markt / digitaal

De Europese Raad zal spreken over het versterken van de economische basis van de Europese Unie en digitalisering. Naar verwachting neemt de Raad ook conclusies aan. Een eerste concept voor de conclusies is door het voorzitterschap gedeeld (documentnr. 10507/20, beschikbaar in *delegates portal*). Onderwerpen die aan bod komen zijn strategische autonomie, de interne markt en digitalisering.

Een open, sterke en eerlijke interne markt is de basis voor het Europees concurrentievermogen. Nederland hecht belang aan een modern, stevig en onafhankelijk mededingingsbeleid. Nederland zet zich in voor een weerbare EU, die de eigen waarden en publieke belangen kan borgen en concurrerend blijft binnen een functionerend mondiaal handelssysteem. Strategische autonomie is voor Nederland geen doel op zich, maar een middel om dit te bereiken. Het kabinet hecht in de context van COVID-19 aan een zo spoedig mogelijk volledig herstel van het functioneren van de interne markt. Het kabinet zet verder in op versterking van de implementatie, toepassing en handhaving van interne markt regels en maatwerk oplossingen voor resterende belemmeringen in de interne markt voorafgaand aan het Strategisch rapport van de Commissie over de interne markt op 15 januari 2021. Om een gelijk speelveld te waarborgen, streeft Nederland het versterken van de multilaterale orde na. Voor het kabinet is het van belang dat versturende effecten op de interne markt van staatsfinanciering en staatseigendom van bedrijven uit derde landen worden aangepakt. Daarom verwelkomt Nederland het witboek over een instrument ten aanzien van buitenlandse subsidies.

De concept-conclusies zetten ten aanzien van digitalisering in op het benutten van de mogelijkheid van de EU om zelf standaarden te zetten om Europese waarden en de rechten van inwoners te beschermen. Het kabinet benadrukt de kansen van digitalisering om het concurrentievermogen van de EU te versterken, zoals door investeringen, mededingingsregels voor platforms met een poortwachtersfunctie en het versterken van Europese samenwerking op het gebied van 5G. Hierbij zet het kabinet in op investering in innovatie en het stellen van standaarden. Ook hecht het kabinet aan het belang van een open, vrij en veilig internet, dat bijdraagt aan de versterking van de rechtstaat. In dat kader is het van belang om het recht dat offline geldt ook online na te streven. Het kabinet acht het van belang dat de juiste kaders en waarborgen worden ingebouwd, gericht op de bescherming van fundamentele rechten en veiligheid en het bevorderen van een open en democratisch internet waarbij het van belang is desinformatie te adresseren. Ook hecht het kabinet aan toegang tot bewijs voor opsporing en het tegengaan van illegale en onrechtmatige online content, diensten en activiteiten. Het kabinet is voorstander van een mensgerichte benadering en een lerende aanpak ten aanzien van kunstmatige intelligentie. Verder zet het kabinet in op het benutten van de potentie van datadelen, met vrijwillig delen en grip houden op gegevens als uitgangspunten.

Extern / Turkije / China

De Europese Raad zal stilstaan bij actuele buitenlandpolitieke onderwerpen.

Zoals overeengekomen tijdens de extra Europese Raad van 19 augustus jl. zal de Europese Raad opnieuw spreken over de ontwikkelingen in de Oostelijke Middellandse Zee.

De spanningen zijn met de terugtrekking van het Turkse seismografisch schip Oruc Reis voorlopig iets afgenomen. De Griekse premier Mitsotakis verwelkomde deze terugtrekking, maar gaf aan dat dialoog pas mogelijk is als de Turkse committering van lange duur is. Turkse booractiviteiten in de Cypriotische EEZ gaan ondertussen door tot in ieder geval 18 september. Tegelijkertijd zijn de Turkse militaire oefeningen ten noordwesten van Cyprus, die tot 13 september werden verlengd, afgerond.

Het kabinet zal opnieuw oproepen tot directe dialoog en onderhandelingen met als doel te komen tot wederzijds acceptabele maritieme afbakening in overeenstemming met het internationaal recht. Het kabinet steunt de inspanningen van Duitsland, de Voorzitter van de Europese Raad en de Hoge Vertegenwoordiger op dit punt. Het kabinet blijft eerdere verklaringen van de Raad steunen waarin Turkije wordt opgeroepen de boringen te staken en de soevereiniteit en de soevereine rechten van Griekenland en Cyprus te respecteren. In geval van voortdurende Turkse activiteiten blijft het kabinet aanvullende maatregelen niet uitsluiten, waarbij ook de effectiviteit van eventuele maatregelen moet worden meegewogen.

De Europese Raad zal tevens spreken over de brede EU-Chinarelatie. 2020 had een belangrijk jaar moeten worden in de betrekkingen tussen de EU en China. Helaas kon de reguliere EU-Chinatop in maart geen doorgang vinden en moest de bijzondere EU27-Chinatop in Leipzig worden uitgesteld. Gezien de breedte en complexiteit van de relatie met China, in het bijzonder sinds de uitbraak van Covid-19, verwelkomt het kabinet niettemin een bespreking van de relatie op het niveau van de Europese Raad.

Het besef dat het behoud van EU-eenheid ten aanzien van China cruciaal is, lijkt onder lidstaten te zijn gegroeid sinds de EU-Chinatop in 2019. Die tendens lijkt door Covid-19 te zijn versterkt. Het is zaak dat momentum te behouden. Alleen dan kan de EU daadwerkelijk richting China een speler in plaats van een speelveld zijn. Het kabinet hecht eraan dat de EU toewerkt naar een gelijkwaardige handelsrelatie, het verminderen van de strategische afhankelijkheid van China, het bevorderen van mensenrechten en het verder opbouwen van relaties met democratische gelijkgezinde landen in Oost-Azië en de Pacific.

Tegelijkertijd wijst het kabinet er op dat samenwerking met China onverminderd van belang blijft bij het verstevigen van multilateralisme. Die samenwerking is in het bijzonder relevant bij de aanpak van klimaatverandering. Het is noodzakelijk dat China wordt aangespoord zijn klimaatambities aan te scherpen om de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te kunnen behalen.

Tevens maakt het kabinet, conform het verzoek gedaan tijdens het AO RBZ van 14 september, van deze mogelijkheid gebruik uw Kamer te informeren over de uitkomsten van de leaders meeting die op 14 september plaatsvond per VTC. De leaders meeting had niet de status van een topontmoeting. Om die reden is ook geen gezamenlijke slotverklaring uitgebracht. De uitgestelde EU-Chinatop in aanwezigheid van de Europese regeringsleiders is nu voorzien voor 2021. Uw Kamer zal hierover te zijner tijd tijdig worden geïnformeerd.

Tijdens de leaders meeting met president Xi van China uitte de EU bij monde van de Voorzitter van de Europese Raad Michel, Commissievoorzitter Von Der Leyen, en Raadsvoorzitter Bondskanselier Merkel van Duitsland opnieuw haar ernstige zorgen over de mensenrechtensituatie in China, waaronder de behandeling van etnische en religieuze minderheden, en over de afbrokkelende autonomie van Hongkong. Ook riep de EU China op het internationaal recht te respecteren in relatie tot de oplopende spanningen in de Zuid-Chinese Zee. Onder het agendapunt handel en investeringen bespraken beide zijden dat de intensieve handel tussen de EU en China instrumenteel is voor het economisch herstel na de coronacrisis. Daarbij merkte de EU wel op dat het een gelijkwaardiger handelsrelatie verwacht. Zo ziet de EU vorderingen in de onderhandelingen over het EU-China investeringsakkoord, maar stelt zij ook dat China meer ambitie moet tonen om deze in 2020 af te kunnen ronden. Ten aanzien van de bestrijding van de coronacrisis benadrukte de EU het belang van versterking van de WHO alsook volledige uitvoering van de WHO-resolutie uit mei 2020. Tot slot spraken de leiders over het belang van samenwerking bij het tegengaan van klimaatverandering. Daarbij spoorde de EU China aan zijn klimaatambities aan te scherpen om de doelen van het Akkoord van Parijs te kunnen realiseren.